

נ"א והחיות מזה ל"ד, לא תחנם דברים ז' ב' ובר"מ בסכ"מ הזכירו שם לענין חניית קרקע [ולענין מנין חשב איסור ליתן להם חן שם ל"א ב']

ודין איסור ישיבה הוא שנתחייבו לגרשו מארצו וכו' חייב ענ כל אחד מישראל וכש"כ מי שמוכר לו בית או שמשכירו שצובר בל"א ז', ודעת הראב"ד פ"י מהל' עכו"מ כ"ו שאין האזכרה חלה על ז' אומות אבל שאר אומות רשות, ודעת בר"מ שם דכלל עובר בר"מ נובח דין זה.

ודין לא תחנם ליתן להם חני' בקרקע לכו"ט נובח בכל עובר כ"מ כדחנן פ"ז י"ט ב' אין מוכרין להם כ"ו ואמרו מה"מ כ"ו ל"א לא תחנן להם חני' בקרקע וכמו שהאריכו הת"י שם ב' א' ד"ה דאמר, ושם ב"א א' דאית זכ' תרתי חדא חניית קרקע כ"ו.

ומבואר בגמ' שם דאין איסור מה"מ חלה מכירה אצל שכיירות ח"ו חלה משום גזירה אטו מכירה, וע"כ איירי בגמ' דאין איסור בהנחתו ישיבתו בדרך, ולדעת הראב"ד יש לפרש בשאר חומות אבל ל"ד בר"מ דאיסור לא יבטל בכל עובדי ע"ז, איירי בסוגי' דע"ז דאמר דאין איסור מה"מ לשכור לו בית ושדה בזמן שאין יד ישראל תקיפה לגרש ע"ז מארצו וכיון שש"כ הוא יושב מותר לשכור לו בית ושדה, וכבר פירש בן צדק בר"מ פ"י מהל' ע"ז כ"ו אין כל הדברים האלה אומרים חלה בזמן שגלו כ"ו אבל בזמן שיד ישראל כ"ו והכח למדנו לפ"ז דאין איסור ליתן להם חני' בקרקע חלוי בקדושת הארץ דהא בקדושת הארץ איכא פלוגתא שברי ע"קרה נחמרה שגלו ובאיסור חני' בקרקע ליכא פלוגתא שברי ע"קרה נחמרה בזמן שאין יד ישראל תקיפה, ומיכ"ה אין הכרח מה ד"ל ביד עכו"מ תקיפה על עמם קודם שגלו, אבל הדבר מוכרע בסברה שדין זה בכלל הרצון שח"י הארץ מיושבת מישראל ולא יחזו בדרך ע"ז וארץ ישראל היא גם בגלותו וברי' אנו חייבים ציוצוב וגדור זה גם בגלותו וכמו שהאריך בר"מ פ"ה מה' מלכים וכמ"כ הראב"ד פ"ד מה' סוכות כ"ו, וכדבר מצאנו בזה"ל בר"מ פ"י מה' ע"ז ה"ג שכתב ומותר למכור להם בתים ושדות בחו"ל מפני שאינה ארצו, ואילו הדבר חלוי בקדושת הארץ לא שייך למיכה עטמא על ביתר חו"ל חלה לפי שאיסור ליתן להם חני' בקרקע הוא מפריש מלות ציבור ע"ז והיה ראוי למיסר אף חו"ל חלה שאי אפשר להזכיר בכל הפולם ולא הוזהרו חלה בארצו אבל ציבור ע"ז מארצו הוא בכל זמן חבו שדקדק בר"מ שלא נפטרנו חלה מחו"ל לפי שחייב ארצו, והנה נחבאר שמכירת בתים ושדות לע"ז אף בזמן הזה מה"מ והלכך כל הארץ שכבשם עולי מלכים בכלל האיסור וזה דלא כהמ"מ מזה"ל.

ואין חילוק בין אם כבר יש לו להעכו"ם קרקע בדרך או לא דבכ"ו בית ושדה שמוכר להם הרי הוא נותן חני' לעכו"ם בקרקע זה ואף אם היה מקום להסתפק סתומת המשנה והבג"מ והפוסקים מברשת שאין חילוק [וע"י ע"ז י"ד ב' הא דקל צ"ש מחזינן כ"ו ומאי קושית דלמא דאית ל"י קרקע ועוד כי מחנן לו דקל אחד חלה חני' מושיבו בזה בדרך חלה קבלו חו"ל שכל קרקע שמוכר לו הרי הוא מחננו בזה] אבל בל"א אין כאן מקום להסתפק כלל, וח"י לנכ"ו קלות ראש בל"א דאורייתא.

ב' וזה שהזכיר תורה לא יבטל ולא תחנם כותר לגר חושב כדכתיב דברים כ"ג י"ז עמך יבטל וגו' ואפי' למאן דדריש ל"א עבד אל אר' למלתא אחריתא גיסין מיה' א' מ"מ סופי' דקרא עמך יבטל וגו' בנר חושב משחתי וכדאמר ערכין כ"ט א' אחיה עוב טוב כ"ו וכדכתיב ויקרא כ"ה ל"ה גר ותושב וחי עמך וכמ"כ בר"מ פ"ד מה' א"צ ה"ז דלכך נקרא חושב שהותר ישיבתו אחרו, וכן מותר ליתן ל"י חני' בקרקע שברי מקרא דלא תחנם ילפינן ממי מחנת חנם וגר חושב נותנין לו מחנת חנם כדכתיב לגר אשר וגר וכדאמר ע"ז כ' א'.

וגר חושב קיי"ל כדכ"ג ע"ז ס"ד ב' כל שקבל עליו ז' מלות וחינו קבלה בפני ב"ד של ג' כדקתני שם בדברי ר"מ, ואין מקבלין ג"ת חלה בזמן שהיוצא נובח כדאמר ערכין כ"ט א' וכמו שפסק בר"מ פ"ד מה' א"צ ופ"י מה' ע"ז, וכבר הראב"ד כ"ו א"צ שם בטעם מפני שקבלה ג"ת מזה וכדאמר גיטין מ"ה א' למאן דדריש צ"ה

שם שאין לישראל עכשיו כלום אבל מדברי בר"מ למש"כ משמע שיש נכס.

ומהרש"ם ז"ל צ"ח היר"ר שצ"ע פ"ו כ' בשם הגאונים ז"ל דגוים שהחזיקו בה אין להם חזקה דקיי"ל קרקע אינה נגזלת ואינה נחמשת לעולם וא"י בחזקתו פומדת לעולם ואפי' שאין לנו שם שלטון ואם הכונה משום שנתנה לנו יחא חבל פעם קרקע אינה נגזלת אינו מוכן דהלא קיי"ל דכיוצא מלחמה קונה וגם נשחקק שם בפלים קונה כדאמר צור"י פ"ז דכלאים ובר"מ פ"ה מה' כלאים כ"ט.

ו' גראה דכשם שאין שכירות מפקיעת מידי מעשר ה"ה מכירה לזמן ואפי' דמכירה לזמן חלים טפי וכמ"ש לעיל מ"מ לענין חרומה לא מהני מכירה לזמן וכמ"כ ח"י ר"פ חלמנה וכן לענין שביעת בהמתו וכדמוכח ע"ז פ"ו א' דכל שאינו קנין להאכיל בהרומה אינו קנין לענין שביעת בהמתו, ונראה דכ"ה דאיתו קנין לענין הפקעת מעשר, ואפי' דלעולם אין לנכרי ק"כ"ג ל"א ומה"מ מפקיע מן המעשר גראה דקנין לעולם חלים טפי [אפי' דהוא מצובר מלקיות הגוף] מקנין לזמן, והלכך אף בסוריא אין קנין לזמן מפקיע מן המעשר וכן צ"כ"ז למא' שנסתפק בסכ"מ דיוטינ קנין נכרי להפקיע דוקא קנין טולם אבל לא לזמן דאיתו חלה קנין פירות, ומש"כ בר"מ פ"ב מה' מכירה כ"ו דבונה יהורם היינו בלחץ שהגוף משתייר וכמ"כ חו"ל ח"ה"ע נשים כ"ו ע"ד, ויש שכתבו להקל למכור לזמן לנכרי צ"כ"ז וע"ז אין הפירות קדישין בקדושת שביעת, ולהאמור אין קנין לזמן מועיל אף בסוריא וא"ל צ"כ"ז שאין ההפקעה מוכרעת אף במכירה גמורה, גם לא נללו מאיסור שכירות דודאי מכירה לזמן חמיר טפי ומה שכתבו היפך מה תמוה. [פ"י לק' כ"י ס"ה סק"ד].

ז' ואם מוכר החילנות וגושיהן ע"מ לשרש אותן ולהוליאן והניחם הנכרי חלה לישראל וגדלו פירותיהן הפירות קדושין אף למ"ד יש קנין דכיון דעפר תלוש המונה בפלין שאינו נקוב לא חייל עלי' שם קדושת הארץ והגדל בפלין שא"כ פטור מן המעשר נחלף שפיקר סיבת הקדושה הוא צמצול שהוא מחובר לכדור הארץ וכיון שהארץ קדישה כל המחובר לה נעפל לה וצטל נצבה ולא נאמר כ"ה"ג הפקעת קדושה, ועלין נקוב של נכרי המונה בקרקע ישראל אף אם הפלין גדול ויש בו עפר כדי שיעור יניקה חייב צמעת, וברי' עלין נקוב המונה בחו"ל ונפשו בדרך ארצות בחר נופו כמבואר גיטין כ"ב א' וחייב בשביעת וכו' הכא האויר של ישראל ואפי' דבאשרוש בחו"ל לא ארצות בחר נופו הכא כיון דאין לו רשות כאן וכולו מונה ברשות ישראל בגזילה ארצות בחר נופו וכמו דס"ל ג"י שלבי ב"מ דארצות בחר נופו משום אם ר"ה תחנות למלכות גינתו עפר אין כאן ירק, ומיכ"ה לענין ממון הדבר לריך הכרע אבל לענין הפקעה כיון דשכירות אינה מפקעת אף שהפירות גדלין ברשות נכרי מסתבר דגם כ"ה"ג אינה מפקעת כיון דפיקר הארץ והאוייר בקדושה.

עד נראה דנכרי אינו קונה קרקע אף לחלשה ולהסירה למ"ד אין קנין לנכרי לחפור בה צורות וכמוכר לו לחפור בה צורות אין קנין חל דכל זמן שהוא מחובר הוא קרקע הארץ ואין לנכרי צד קנין לזכות בה להסירה ולקלקל ארץ ישראל, ואף דקיי"ל כדכ"ה דאמר אין קנין לענין מעשר אין זה מכריע דקיי"ל כותי לענין לחפור בה צורות, ועוד יש לדון שאינו זוכה באילנות ע"מ לעקק קדם זמן מהל' דאמרו ב"מ ק"א א' דהאומר זיתי אני נוטל אין שומעין לו משום ישוב א"י וכיון שחקנו חכמים בן אפשר דלא מהני שום קנין להפסיד הישוב מחמת תקנת חכמים וכו'.

סימן סה

בדין מכירת קרקע א"י לנכרי

א' שני לאוין יש בתורה בנתינת מקום לעכו"ם בדרך, לא יבטל בדרך פן יחטאו שומת כ"ג ל"ג ובר"מ בסכ"מ ל"ה

מפקעת, וזכור גיטין מ"ז א' כתבו ד"ח הו' מלי למימר דסבר כ"מ ונראה לכוונת דמ"מ לא חקשה לרבה דמלי למימר דטעמא דשדה חמירא משום דביה אינו ככלל צרכה כדאמר צור' ומ"מ סתמא דגמ' צ"ע כמ"ד י' קנין רהיטא ודקין נותן להכריע בהלכה כן אבל למאי דהכריע כ"מ ע"פ סוגיא דבכורות דאין קנין מוכרים אנו לפרש סוגיא דע"ז דלא משום דיש קנין קאמר.

(כ) ר"מ פו"ד מה' א"צ ה"ה ואין מקבלין ג"ח כו' אבל ג"ח שקצטוהו בזמן שהוצל נוכח נוכחין עמו כג"ח אף כשבעל יוצל, אבל לענין ע"פ נראה דאם נחבעל יוצל בעל קנינו וכ"מ גיטין ס"ב א', ולמאי שפי' ה"ה הטעם משום עורה נצור לפרנסתו מימ נראה דאף הם קצטוהו אינו כג"ח דהא ינפיקן נ"י ערכין כ"ע מג"ש ואמר אין ג"ח נוכח כו' משמע אף דיעבד.

שם כה"ה ה"ה, כ' ד"מ שמוחר לישן צטור, וד"ה לשיטתו פ"י מה' עכ"מ דאין איסור בשיטתו כל שחבר צו' מלוות וכמו שסיים גם כהן דבכריו, והא"י צטור ע"מה ר"ל שחבר כל העיר גרי תושב או שישב בעלמו צטור אלא לריק שישב עם ישראל ודאמרי בספרי שלא ישב בספר ולפ"י דקין נותן דאף בזמן שאין יוצל דקין כן שהרי הוא משום דחשידין נ"י פן יחרוש מזימות רשע, ומל' ה"ה שכתב שהוא משום קדושת הארץ משמע דמפרש שאינו יושב צטור, ול"ע היאך משמע ממנו שאינו יושב צטור ועוד הא קרא כתיב באחד שעריך וגם ממעטין בספרי שם ירושלים ופסקה ה"ה פ"י מה' כה"ה ואלו גס ה"ה פ"י שלא ישב עלמו צטור ומפרש לה משום קדושת הארץ.

שם וקונה ע"פ עד זמן שיראה, ל"ע דמה ענין זה לדין ג"ח הלא גם בנכרי דקין כן ושיקר הדין שקונה ע"פ בזמן שאין היוצנ נוכח ל"ע דהא משמע דאין ע"פ נוכח כלל בזמן שאין היוצנ נוכח ואף עכ"מ שקונה למע"י אינו אלא בזמן שהיוצנ נוכח דהא משמע ערכין שם דכל מקום דכתיב יוצנ אין דקין נוכח אלא בזמן שהיוצנ נוכח וצנמכר לנכרי נמי כתיב יוצנ.

ולדעת ה"ה אפשר דמקבלין אותו כדי להחיר שיצתו אבל לא להחיותו, אבל קבלה צ"ע.

[שו"ר צריעב"א יצמות מ"ז א' כתב דלענין למקמי קרי"ג נהוג ע"פ אף בזמן שאין היוצנ נהוג, וזה כדברי ה"ה].

(ו) ע"ז ס"ד ז' א"ל לא צאו לכלל ג"ח כו' אלא שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה כו', ל"ע נכרי שמקיים מצוות אנו משמע אית צ"י וכו' יניח חפילין וישב בסוכה, ואפשר דאין מחזיקין לו לישב בקרב ישראל עד שיסמור הכל כדי שלא ינמרו ממעשיו ולדעת ה"ה אין מקבלין אותו להחיותו אלא ככך ונראה דדוקא להשמר מאיסורי לאו אבל לא בקיום עשין, ותנאי דפליגי בריאות ט' א' לענין שבת אי עושה מלאכה כהו"מ או כו"ט ס"ל כהכמים דהכא דלא צעיקן רק ז' מצוות ומ"מ נענין שבת החמירו דכיון דיושב ציטור לריק לחבר מעט שלא יראו הרוואים עוצד בשבת ויפגום הרגשם בשמירת השבת ואין קו"ל כהכמים דהכא שלא הזכירו רק ז' מצוות והכי פסקין בהם כר"ש דעושה מלאכה בשבת לעזמן כישראל צחול.

ויש לשי' לר"ש צור' פ"ד דנענין דל"ת ללמיתות חזרה ל"ל קרא ח"ל מלא חתנם, וי"ל דצמור צטיל פיקוח נפש לא ימכור ללמיתות ואין זה דוחק דהא כל מוכר שדה חפ"י לישראל אינו רשאי אלא בשאין לו מה יאכל כדאמרי' בתוס' פ"ה דערכין ופסקה ה"ה פ"ה מה' שמשע ה"ג, ושמעין מכאן דצאיתו מוכר ללמיתות נמי איכא לא חתנם וכו' דקין למוכר אף ללמיתות וחדשה תורה ל"ת ללמיתות אבל אי אין לאו דל"ת אלא צמור ללמיתות לא איצטריך קרא ל"ת ללמיתות ח"ל מלא חתנם, ומיהו יש לדחות דל"ת ללמיתות איצטריך צמור נגד תושב שאין צו מצות יוצל וכמ"כ לעיל סימן ס"ד שאין דין יוצל אלא לישראל.

(ז) כ' הרא"ש ע"ז פ"ק ס"י כ"ב דלכך מותר להשכיר בית דירה צוה"מ משום דנכרי קונה צדיקהם שכירות אלימא כמכר לזמן ול"ע כיון דלענין שבת ותרומה אף מכר לזמן לא מהני וכמ"כ לעיל ס"י ס"ד סק"ד מ"ל דלענין ל"ת תועבה סגי בנכירה לזמן, ועוד קשה דהחילוק בין מכר לזמן לשכירות הוא ענין דק עיקרו צדיק

צוה ג"ח עבד וגו' ואפי' למאן דרשי' למלחא אחריתא מודה שהוא מותר ואפשר שג' העניינים שצממות יעלו לארץ ויקבלו עליהן גירות התושב ונחתיב להחיותו וכדאמר ב"מ ע"א א', ולפיכך בזמן שהיוצנ נוכח וכל ישראל על אדמתו וכן שולטין בעולם אפשר להם לעמוד בדבר אצט בזמן שהין כן יושבים עליה ואין שליטת ישראל שמה אי אפשר להם לקבל גרים תושבים ולפרנסם וצ"ל ה"ה שם נראה דיש ע"מ וי"ל דבזמן היוצנ שולטין וכו' יכול להפרנסם שלא בעורה נצור כו'.

(ג) **ודעת** ה"ה דכיון דאין אנו מקבלין אותו לא הותר ישיבתו בארץ ח"י שבו שהוא זכור צו' מלוות דכלל קבלה אין אנו צעומים בזהירותם ואין אנו בקיאים בהם, אבל דעת ה"ה דכן שהיה נזהר צו' מלוות וראוי לקבלו אלא שמפני הקושי נפטרנו מקבלתו ומחיותו להחיותו שלא ינהרי כולם לארץ מ"מ אין איסור בשיטתו שאין כאן חשש פן יחטאו וגו' ומסתבר דגם נענין חני בקרקע וניתן להם מחנת חנם נמי במחלוקת שנוי' לדעת ה"ה כל שאין לו קבלה מחמירין עמו כשאר נכרי ונדעת הראב"ד מיקייגין עמו, ואף לדעת הראב"ד דוקא שהוא שלם בלמיתות ישראל שישאר נחתיב בחר"י מלוות וצ"ל צו' אבל אם יש לו דעות בחצות והוא משועבד לדעותיו אף שאין בזה ע"ז ממש וגם הוא שומר ז' מצוות מלך היושר שאינו ראוי לקבלו לגר תושב כרי הוא באיסור ל"ת ובאיסור ישיבה וקריגין בזה פן יחטאו בנפירותם ואפי' דלענין לאסור וי"ל צעוד ע"ז תלוי וכמ"כ ה"ה פ"ה מהמ"א ה"ה, והע"ז וי"ד ס"י ק"ד ס"ק ד', הכא לענין ל"ת אין חילוק.

(ד) **ואפי"ג** דלענין לא חתן חתן כל שמושה לריוח ישראל מותר וכמ"כ ה"ה פ' השולח לענין לשחרר עבדו וכמ"כ צ"ה החינוך מלוות חכ"ו הכא לענין חני בקרקע אין חילוק דנתינת חן אינו אלא ברגש החינה אבל לא בדורש טובת עלמו אצט חני בקרקע המלואות של ע"ז על אדמת ישראל בקנין שנאוי לפני המקום וכל שקנה בקרקע והיא שלו כרי ע"ז חונה על קרקע הארץ, וגם לא נחנה חורה לשיעורין וכל נכרי שמכר לו עבד בלאו אף שלפי ראות עיניו אינו מתאחז בה.

ולפיכך אין מקום להחיר למכור לנכרי צטיל להפקיע קדושת שביעית ואדרבה איסור שביעית דרבנן צוה"מ ומכירה לאו דאורייתא כעריפה וצ"ה וכו"כ, וכ"כ צמשיב דבר ס"י ג', והמוכר ע"י שליח ודאי לא חילל המכירה מדין אין שליח דל"ע ומיהו ע"פ נאליים מאיסור מכירה.

והנה נעיל ס"י ס"ד לא זכינו אי מכירה לזמן הוי ככלל מכירה או ככלל שכירות ואנחריניהו לענין מסוגיא דע"ז י"ד ז' דלענין ר"ה בזה דחנן רמ"א אף דקל עב לא מצטיין להו הא דקל צ"ה מצטיין להו וזה תנן אין מוכרין להן צמחוצר לקרקע והכי בגר"ה יו"ד ס"י ק"ה ס"ק ע"ז הא לדעת רס"י דמחיר אין מוכרין להן צמחוצר לקרקע הוא דוקא בל"י מאי קשיא ל"י לר"ה הא דקל עב אין מוכרין אף בחו"ל ויתיר דר"ה גר"מ קשיא ל"י הא ר"מ ס"ל דאף בחו"ל אין מוכרין להן שדות שמעין מכאן דאין מוכרין אין לר"מ אף בחו"ל וכ"כ ה"ה ברי"ן בדיקת ע"ז י"ב ז' ואם איתא דמכירה לזמן כשכירות וצ"ה איסורו מדרבנן א"כ בחו"ל מותר אף לר"מ וכו' אין לך מכירה לזמן יותר ממכירת אילן בלה קרקע שהרי אין לו רק עד שימות האילן וכדאמרי' ב"ב פ"א א' ואף לזמנו אין לו רק שיעבוד ויניקה ואפי"ה אסור בחו"ל ש"מ דמכירה לזמן כמכירה דר"י ואסור בל"י מה"ה וק"י עלי' בלאו דאורייתא ושמעין מכאן דאף אם מוכר לו שטח העליון של הקרקע לזמן נמי הוא בלאו דאורייתא שהרי הכא צאיתו אינו מוכר לו רק את היניקה, ושמעין מכאן דקנין לזמן מפקעת ממעשר דא"כ אין כאן תרתי למש"כ חו' שם כ"ה א' ד"ה הא, דנענין הפקעה הפוערת.

ומיהו דעת ה"ה דלא צעיקן הפקעה הפוערת שהרי פסק פ"ה מה"ה דאין קנין ופסק דאין משכירין שדות בל"י ואין מוכרין צמחוצר וצמ"מ אמר טעמא משום דאיכא תרתי וי"ב דאף אם אין קנין מקרי הפקעה ומה שהקי' חו' דל"כ שכירות נמי י"ל דכיון דאיתו אלא לזמן לא מקרי הפקעה, וכ"כ חו' צ"ב פ"ה א' דסוגיא דע"ז אפי' אי אין קנין ולפ"י אין ראייה דמכירה לזמן

פיתוי כרי' ולש"ד לעולם אין חוששין לה כרי' וסוגיא דלעיל דפריך הי"ד אי בחד בישראל מי שרי כו' לכאורה כרי' אחיה דלרי' שפיר אלעריך לאשמעין דבישראל לא מצינו דנחשדו על האונם והאיסור רק משום פיתוי, [ואף דאסור להתיחד עם צד ע' שאינה מוסרת עצמה דחיישין לאונם וכמש"כ בה"מ סימן כ"ב ס"ק ע"ו האי אונם ר"ל פיתוי קטנה, וא"ת אי חיישין לפיתוי איך הקטנה מללח היחוד עם הגדולה, היינו כיון דידעת טעם ציחא הגדולה צושה לשמש בפניה], ובגמרי אין חוששין לפיתוי ואלעריך לאשמעין דאסור משום חשש אונם אבל לרי' ניחא, ומיחו ק"ק לרי' נמי אלעריך לאשמעין בגמרי דהא חיובא למימר שאינה מתפתח אליו ובסברת ר"א, וכן יש לעיין בדיון מקנין פ"י נכרי לרי' כיון שאין חוששין רק לאונם, ומיחו בחשודה עליו ודאי חוששין לנלו'.
סימן סז

יש לנו לזכר. א. איסורי אכילה שנפסלו לאדם, אם אסורין מדרבנן. ב. אם נשרפו מהו לאכול חפרן. ג. איסורי הנאה שנפסלו לאדם אם מותר לאוכלן. ד. מהו לאכול חפרן. ה. חמץ שנפסל לבל קדם הפסח מהו לאוכלו בפסח, נסרס בפסח מהו לאוכלו. ודין אי מבואר בפר"ח יו"ד סי' ק"ג דמותר, ודין ה' מבואר בנ"י ומ"א בשם הרי"ד דאסור במש"כ חלק אר"ח מועד סי' קט"ז סק"י, ואפשר דחמץ א"ל סיבה ראשונה האוסרתו, והלכך השתא לאוכלו הוי כאכול חמץ כיון דמסרחון אינו מונעו מלאכלו, [ומיחו אין זה מעיקר הדיון אלא חכמים מלאו מקום לאסור], אבל נבלה כיון שנסרסה פקע איסורה וכי אחשבה הוי כעפרה שבהפך נזר ואין צר זה טעון שחיטה ואין צו משום נבילה [פ"י סנהדרין י"ט ב' צר היורד מן השמים כו'] ודין ג' איסורי הנאה שנסרחו נראה דאסורין באכילה מדרבנן כיון דלענין איסור הנאה באיסוריהו קיימו לא גרידו מחמת שנסרסה קדם הפסח דאסור באכילה, ונראה דדוקא במתכין לאכילה, אבל נותן קולמוס נחוק פיו אם היין כבר נפסל אין צו משום איסור אכילה וכמש"כ לעיל סי' מ"ו ס"ק י', ודין ב' באיסורי אכילה שנשרף נראה דאפי' אח"ל דנסרסה עדיין אסור באכילה מ"מ האפר אין צו כלל משום נבלה ומותר נאכלו, ודין ד' אפר של אבי' במקום דאפרן אסור, אם אוכלן לעורר רפוחה אסורין משום הנאה, הג' אם חוכנן שגא לעורר כנל, ואין כאן הנאה, אפשר שאין צו איסור.

ובמרדכי פ"ב דפסחים כחצ דשרץ שורף מותר מחרי טעמי,
 א. דשלא כדרך אכילתן שורף שורף מותר מחרי טעמי, ליכא. ב. דכל הנשרפין חפרן מותר, ונראה כונתו ז"ל דאע"ג דנקצרין אפרן אסור היינו משום איסור הנאה, אבל לשחות האפר אין איסור משום לתא דאכילה, ואילו הוי איסור דרבנן על אכילת האפר מלתא דאכילה הוי אסור אפר הנשרפין ג"כ דלענין איסור אכילה לא שייך לומר נעשה מזוהו [שכרי אין כאן נעשה מזוהו ממש אלא לענין הנאה שבויה החורה לאצדו מן העולם סגי צריפה אבל איסור דרבנן באכילתו אין סברא להחיר], אלא ודאי משולם לא אסרו חכמים הפר מנחה דאכילה, בין נקצרין בין הנשרפין ובין באיסורי אכילה, ומשום דאין זה דרך אכילה, ועוד דאין שם אכילה עלה כלל. ומיחו צושה אפר של איבי' לרפואה יש לדון משום איסור הנאה והרצוי"ה ס"ג דשימוש אפר להנאה מקרי כדרך הנחתו וכיינו דלמרינן דנקצרין אפרן אסור, ור"ל נעשות בהן נגוז כלים וכיו"צ בדאמר פ"י ע"ד ב', ואפשר דה"כ שחיה לרפואה הוי דרך הנחתו, ואלו שאפרן אסור, אסור לשחות אפרן לרפואה משום איסור הנאה, ואם שחיה לרפואה הוי שלא כדרך הנחתו מותרין כל האפרין לרפואה וזלל אפר צביח דאסור אפילו שלא כדרך הנחתו, ואמנם כל דברי ראב"ה באיסורי אכילה דמותרין מן הדיון שלא כדרך אכילתן והלכך מחירין לרפואה, ומ"מ צריח אסור, וצוה מחירין כל דברי ראב"ה, והגר"א ז"ל סי' קנ"ה פ"י דברי ראב"ה דס"ל דאפרן מותר הוא משום דהוי שלא כד"ה, וי"ע דמ"ש נשרפין מנקצרין, ועוד אפר כלה"כ ליחסר. ודעת

דיוני החורה ולא שייך על זה דיונים, ונראה דצביל זה הוסיף הר"ש דדיונים אף צביל ציחו של משכיר אינו יכול להוילוח זה נפקותא למעשה המורה שהוא מכירה לזמן, אבל ל"ע דגם בשכירות כל שקבע זמן אינו יכול להוילוח וכמש"כ רבנו פ' השואל סי' כ"ה, ומ"מ שכירות לא קניא, וגם צביל דאמרינן שאם נפל ציחו של משכיר א"ל להודיעו אינו משום רפיון דשכירות אלא סתמא הוי על הנאים אלו.

(ח) ב' הרא"ש ספ"ק דע"ז דהאידנא משכירין להם צחים אף אם יצא צו כו"מ דדיונים שכירות ליומא ממכר שאם יפול ציחו של משכיר לא יחזרו נו הבית המושכר [לכאורה קשה דהא דאמרו צ"מ ק"א ב' נפל ציחא א"ל לא עדיפת מונחי אינו משום רפיון השכירות אלא צביל זה השכיר שאם יפול ציחו בטל שכירותו ואפי"פ שלא החנה כמו שהחנה דמיא, והרי צביל לזמן אפילו נפל ציחו אינו יכול להוילוח כדאיתא בעוש"ע חו"מ סימן ש"ב ס"א, ודין שכירות לא קניא שאמרו בגמ' הוא אפי' בשכירות לזמן, ובמאי הוי שכירות דדיונים עדיפי שיהא חשיב כגוף].

ב' הגר"א יו"ד סי' קנ"א ס"ק י"ח דמה דהכי הרא"ש טעמא כיון שיד אומות תקיפה ל"ד דנלתי"ה עבדינן כדיונים כעבודת דר"מ בר רחל ב"מ ע"ב ב', ויש לעיין הלא צבא לדון לפני דיוני ישראל אומרים לו דאי נפל ציחא דמשכיר בטל שכירותו דכך דינו, אי"כ אם ידיו תקיפה דייקנון ל"י כדיונו, [ויש מקום לומר כיון שהמשכיר ידע שהשוכר לא יליית אלא דינא שלהם וממילא אישחשבד כן, ויאזיזי מילאש מזכותו צב"ד של ישראל] ואמנם למש"כ צ"ק סי' י' שאין שרש הדיון של נכרי לדון בדיוני ישראל אלא אם צא לפני צ"ד ישראל הותר לדון צד"י ניחא דעכשיו קנה השוכר כדיונים.

סימן סח

ב"ה אור ליום ה' עה"ש התרס"ה

(א) ע"ז כ"ה ב' א"צ אשה חשובה בין אנשים כו', יענין צחוס' ומבואר לפי פירושם דלמאי דקיי"ל כרי' אשה חשובה בין אנשים נמי שרינן, ואין חוששין לא לש"ד ולא לעריות דאין חוששין שחתרתי לו, ויש לעיין אי חשובה היינו שהמלכות תזקק לחצוה עלצונה ולפ"י לדין דהמלכות מקדשת וחוצעת ענינו כל אדם, ומענינים את המלכות כמשפטם, יהי לדין שריוחא דאשה חשובה בין אנשים בכל הנשים, למאי דקיי"ל כרי', ולפ"י מותר גם צא"ש בין אנשים דהא בלבו אית לכו טעמא דחשיבות לסלק חשש ש"ד, אבל י"ל דכ"י צאיכא רואים צחלת היחוד ומחירה שיודע הדבר אבל בליכא רואים צחלתו אינו מחירה שיודע הדבר והלכך צא"ש בין אנשים אסור כה"ג, אבל אשה בין אנשים משמע דאף כה"ג מותר דהא כ"י ל"ל דמחירה שיעשה על פיה אף צלל עדים.

(ב) אמנם י"ל דאשה חשובה היינו שמקורבת למלכות ויענשו על פי דבריה שתגר צסחר אבל אינו מחירה שתקבל עליו צפרהסיה לפני המשפט וצוטה שסחטור קטנה ולפ"י לדין אסור ומיחו ג"מ לדין דמותרת להתיחד עם הנכרי צבריאה שאינה מתיראת מפני אונם, ואף שאינה צריאה לעמוד כנגדו כאשר יקום לרצוה נפש מ"מ כיון שאינה מתיראת מן האונם נראה דסגי, וכן אי חיובא ישראל סמוך לה דקרי ל"י ועני סגי להחיר כיון דאין חוששין לפיתוי אלא לאונם, ולפ"י מותר לישראל להתיחד אי חיובא עכו"מ צבדי' ואפי' אח"י דהד כשר והד פרוץ אסור מ"מ הכא בגמרי מותר כיון שאינה מוסרת עצמה לנכרי אין כאן יחוד לישראל וי"ש.

(ג) איברא צעיקר דברי הרא"ש ז"ל דלמאי דתלי החנה טעמא שאין חוששין לה לש"ד משום שהשלוש עמה והיינו כרי', נסתים דכנכ כרי' והיינו גם צהא דאמר שאין חוששין לפיתוי והלכך מותר באשה חשובה, יש לעיין דהא אין זה חלי צוה ושפיר י"ל דגם באשה חשובה בין אנשים אסור משום חשש